

YLEISSOPIMUS TIEDON SAATAVUUDESTA, YLEISÖN OSALLISTUMISESTA PÄÄTÖKSENTEKOON SEKÄ OIKEUDEN SAATAVUUDESTA YMPÄRISTÖASIOISSA

tehty Århusissa, Tanskassa, 25 päivänä kesäkuuta 1998

Tämän yleissopimuksen sopimuspuolet, jotka

palauttavat mieliin ihmisen elinympäristöä koskevan Tukholman julistuksen 1 periaatteen,

palauttavat mieliin myös ympäristöä ja kehitystä koskevan Rion julistuksen 10 periaatteen,

palauttavat edelleen mieliin 28 päivänä lokakuuta 1982 annetun Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen päätöslauselman 37/7, joka koskee maailman ympäristöasiakirjaa, ja 14 päivänä joulukuuta 1990 annetun Yhdistyneiden Kansakuntien päätöslauselman 45/94, joka koskee tarvetta varmistaa ihmisten hyvinvoinnin kannalta terveellinen ympäristö,

palauttavat mieliin Maailman terveysjärjestön ensimmäisessä Euroopan ympäristö- ja terveyskokouksessa Frankfurt am Mainissa, Saksassa, 8 päivänä joulukuuta 1989 hyväksytyn Euroopan ympäristöä ja terveyttä koskevan peruskirjan,

vahvistavat ympäristön tilan suojelemisen, säilyttämisen ja parantamisen tarpeen sekä tarpeen varmistaa kestävä ja ympäristön kannalta suotuisa kehitys,

ovat tietoisia siitä, että ympäristön riittävä suojelu on olennaista ihmisen hyvinvoinnille ja perustavaa laatua olevien ihmisoikeuksien toteutumiselle, mukaan lukien oikeus elämään,

ovat tietoisia myös siitä, että jokaisella ihmisellä on oikeus elää terveytensä ja hyvinvointinsa kannalta laadukkaassa ympäristössä ja velvollisuus sekä yksilönä että yhdessä muiden kanssa suojella ja parantaa ympäristöä nykyisten ja tulevien sukupolvien hyödyksi,

ottavat huomioon, että voidakseen puolustaa tätä oikeuttaan ja voidakseen täyttää tämän velvollisuutensa kansalaisten on saatava tietoa ympäristöasioista ja heillä on oltava osallistumisoikeus päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus ympäristöasioissa, ja tunnustavat tässä yhteydessä, että kansalaiset saattavat tarvita apua käyttäkseen oikeuksiaan,

ovat tietoisia siitä, että entistä parempi ympäristöä koskevan tiedon saanti ja yleisön osallistuminen päätöksentekoon parantavat päätösten laatua ja täytäntöönpanoa, myötävaikuttavat yleisön tietoisuuteen ympäristöasioista, antavat yleisölle mahdollisuuden ilmaista huolenaiheensa ja antavat viranomaisille mahdollisuuden ottaa tällaiset huolenaiheet asianmukaisesti huomioon,

pyrkivät näin edistämään päätöksenteon vastuullisuutta ja avoimuutta sekä vahvistamaan yleisön tukea ympäristöä koskeville päätöksille,

tunnustavat, että avoimuus on toivottavaa kaikilla hallinnon aloilla, ja kehottavat lainsäädäntöelimiä noudattamaan tämän yleissopimuksen periaatteita menettelyissään,

tunnustavat myös, että yleisön olisi oltava tietoinen menettelyistä, joilla se voi osallistua päätöksentekoon ympäristöasioissa, voitava käyttää näitä menettelyjä vapaasti ja tiedettävä, miten niitä käytetään,

tunnustavat edelleen merkityksen, joka yksittäisillä kansalaisilla, valtiosta riippumattomilla järjestöillä ja yksityis-sektorilla voi olla ympäristönsuojelussa,

haluavat edistää ympäristökasvatusta lisätäkseen ympäristöön ja kestäväan kehitykseen liittyvää tietoa sekä edistääkseen yleisön laajaa tietoisuutta ympäristöön ja kestäväan kehitykseen vaikuttavista päätöksistä sekä osallistumista tällaiseen päätöksentekoon,

panevat merkille tässä yhteydessä tiedotusvälineiden ja sähköisten tai muiden tulevien viestintämuotojen hyödyntämisen merkityksen,

tunnustavat, että ympäristönäkökohtien kokonaisvaltainen huomioiminen valtiollisessa päätöksenteossa on tärkeää ja että tästä johtuen viranomaisten hallussa on oltava täsmällisiä, kattavia ja ajan tasalla olevia ympäristöä koskevia tietoja,

ovat tietoisia siitä, että viranomaisten hallussa on ympäristöä koskevaa tietoa yleisen edun vuoksi,

pitävät tärkeänä, että yleisöllä, mukaan lukien järjestöt, olisi käytettävissään tehokkaita oikeudellisia menettelyjä oikeutettujen etujensa turvaamiseksi ja lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi,

panevat merkille, että kuluttajille on tärkeä tarjota riittäviä tuotetietoja, jotta he voivat tehdä ympäristöön liittyviä valintoja kaikista asiaan liittyvistä seikoista tietoisina,

tiedostavat yleisön huolen muuntogeenisten organismien tarkoituksellisesta levittämisestä ympäristöön sekä tarpeen avoimempaan ja yleisön laajemman osallistumisen mahdollistavaan päätöksentekoon tällä alalla,

ovat vakuuttuneita siitä, että tämän yleissopimuksen täytäntöönpano myötävaikuttaa demokratian vahvistumiseen Yhdistyneiden Kansakuntien Euroopan talouskomission toiminta-alueella,

ovat tietoisia Yhdistyneiden Kansakuntien Euroopan talouskomission asemasta tässä suhteessa ja palauttavat mieliin muun muassa ympäristöä koskevan tiedon saantiin ja yleisön ympäristöä koskevaan päätöksentekoon osallistumiseen liittyvät Euroopan talouskomission suuntaviivat, jotka sisältyvät Sofiassa, Bulgariassa, 25 päivänä lokakuuta 1995 pidetyssä kolmannessa "Euroopan ympäristö" -ministerikokouksessa hyväksyttyyn ministereiden julistukseen,

pitävät mielessä asiaan liittyvät määräykset, jotka sisältyvät Espoossa, Suomessa, 25 päivänä helmikuuta 1991 tehtyyn valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskevaan yleissopimukseen, teollisuusonnettomuuksien rajojen yli ulottuvia vaikutuksia koskevaan yleissopimukseen sekä maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien käyttöä ja suojelua koskevaan yleissopimukseen, jotka molemmat on tehty Helsingissä 17 päivänä maaliskuuta 1992, sekä muihin alueellisiin yleissopimuksiin,

ovat tietoisia siitä, että tämän yleissopimuksen hyväksyminen myötävaikuttaa "Euroopan ympäristö" -prosessin edelleen vahvistamiseen sekä Århusissa, Tanskassa, kesäkuussa 1998 pidettävän neljännen ministerikokouksen tuloksiin,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

1 artikla

valvonnassa julkisia velvollisuuksia tai tehtäviä tai joka tarjoaa julkisia palveluja, jotka liittyvät ympäristöön;

Tavoite

Edistääkseen nykyiseen sukupolveen ja tuleviin sukupolviin kuuluvien oikeutta elää heidän terveytensä ja hyvinvointinsa kannalta riittävän laadukkaassa ympäristössä, kukin sopimuspuoli takaa yleisölle oikeuden saada tietoa, osallistua päätöksentekoon ja käyttää muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti.

- d) tämän yleissopimuksen sopimuspuolena olevan 17 artiklassa tarkoitetun alueellisen taloudellisen yhdenmisen järjestön toimielimiä.

Tämä määritelmä ei koske elimiä tai laitoksia silloin kun ne toimivat tuomio- tai lainsäädäntövallan käyttäjinä.

2 artikla

Määritelmät

Tässä yleissopimuksessa:

1. 'Sopimuspuolilla' tarkoitetaan tämän yleissopimuksen sopimuspuolia, jollei sopimustekstissä toisin mainita,

2. 'Viranomaisella' tarkoitetaan:

- kansallisen, alueellisen ja muun tason hallintoa;
- luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka kansallisen lainsäädännön mukaisesti hoitaa viranomaisen tehtäviä, ympäristöön liittyvät erityistehtävät, -toimet ja -palvelut mukaan lukien;
- muuta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on a tai b kohdassa tarkoitetun elimen tai henkilön

3. 'Ympäristöä koskevalla tiedolla' tarkoitetaan kirjallisessa, visuaalisessa, kuultavassa, sähköisessä tai muussa aineellisessa muodossa olevaa tietoa, joka koskee:

- ympäristön osa-alueiden, kuten ilman ja ilmakehän, veden, maaperän, maa-alueiden, maiseman ja luonto-kohteiden tilaa, biologista monimuotoisuutta ja sen osatekijöitä, joihin sisältyvät myös muuntogeeniset organismit, ja näiden osa-alueiden välistä vuorovaikutusta;
- erilaisia tekijöitä, kuten aineita, energiaa, melua ja säteilyä, ja toimia tai toimenpiteitä, mukaan lukien hallinnolliset toimenpiteet, ympäristösopimukset, toimintaohjelmat, lainsäädäntö, suunnitelmat ja ohjelmat, jotka vaikuttavat tai todennäköisesti vaikuttavat tämän kappaleen a kohdassa mainittuihin ympäristön osa-alueisiin, sekä tietoa kustannus-hyötysuhdetta koskevista

analyysistä ja muista taloudellisista analyyseistä ja oletuksista, joita käytetään ympäristöä koskevassa päätöksenteossa;

- c) ihmisten terveyden ja turvallisuuden, elinolosuhteiden, kulttuurikohteiden ja rakennetun ympäristön tilaa, siinä määrin kuin ympäristön osa-alueiden tila tai, näiden osa-alueiden välityksellä, tämän kappaleen b kohdassa tarkoitettujen tekijät, toimet tai toimenpiteet vaikuttavat tai voivat vaikuttaa niihin.

4. 'Yleisöllä' tarkoitetaan yhtä tai useampaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä ja, kansallisen lainsäädännön tai käytännön mukaisesti, näiden henkilöiden yhteenliittymiä, järjestöjä tai ryhmiä.

5. 'Yleisöllä, jota asia koskee' tarkoitetaan yleisöä, johon ympäristöä koskeva päätöksenteko vaikuttaa tai todennäköisesti vaikuttaa, taikka yleisöä, jonka etua se koskee; ympäristönsuojelua edistäviä ja kansallisen lainsäädännön vaatimukset täyttäviä valtiosta riippumattomia järjestöjä pidetään tätä määritelmää sovellettaessa yleisönä, jonka etua asia koskee.

3 artikla

Yleiset määräykset

1. Kukin sopimuspuoli ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntö-, sääntely- ja muihin toimenpiteisiin, mukaan lukien toimenpiteet, joilla pyritään tässä yleissopimuksessa tarkoitettujen yleisölle tiedottamista, yleisön osallistumista ja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta koskevien säännösten yhteensovittamiseen, samoin kuin asianmukaiset täytäntöönpanotoimenpiteet selkeän, avoimen ja yhdenmukaisen kehityksen luomiseksi ja ylläpitämiseksi tämän yleissopimuksen määräysten täytäntöönpanoa varten.

2. Kukin sopimuspuoli pyrkii varmistamaan, että virkamiehet ja viranomaiset avustavat ja ohjaavat yleisöä sen hakiessa ympäristöasioita koskevia tietoja, halutessa osallistua ympäristöasioita koskevaan päätöksentekoon ja halutessa käyttää muutoksenhaku- tai vireillepano-oikeuttaan ympäristöasioissa.

3. Kukin sopimuspuoli edistää ympäristökasvatusta ja yleisön tietoisuutta ympäristöasioista, erityisesti tietoisuutta siitä, miten yleisö voi saada ympäristöä koskevaa tietoa, osallistua ympäristöasioita koskevaan päätöksentekoon ja käyttää muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuttaan ympäristöasioissa.

4. Kukin sopimuspuoli tunnustaa ympäristönsuojelua edistävät yhteenliittymät, järjestöt ja ryhmät ja tukee niitä asianmukaisesti sekä varmistaa, että sen kansallinen oikeusjärjestelmä on tämän veloitteen mukainen.

5. Tämän yleissopimuksen määräykset eivät vaikuta sopimuspuolen oikeuteen ylläpitää tai toteuttaa toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on lisätä yleisön tiedonsaantia, lisätä sen osallistumista päätöksentekoon ja laajentaa sen muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa enemmän kuin tässä yleissopimuksessa edellytetään.

6. Tämä yleissopimus ei edellytä yleisön tiedonsaantia, päätöksentekoon osallistumista sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta koskevien voimassa olevien oikeuksien heikentämistä.

7. Kukin sopimuspuoli edistää tämän yleissopimuksen periaatteiden soveltamista kansainvälisissä ympäristöä koskevissa päätöksentekomenettelyissä ja kansainvälisissä järjestöissä ympäristöön liittyvien asioiden yhteydessä.

8. Kukin sopimuspuoli varmistaa, ettei niitä henkilöitä, jotka käyttävät oikeuksiaan tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti, rangaista, vainota tai häiritä millään tavalla heidän toimintansa takia. Tämä määräys ei vaikuta kansallisten tuomioistuinten oikeuteen määrätä kohtuullisten oikeudenkäyntikulujen korvaamista.

9. Yleisöllä on tämän yleissopimuksen määräysten soveltamisalalla oikeus saada ympäristöasioita koskevaa tietoa, mahdollisuus osallistua ympäristöasioita koskevaan päätöksentekoon ja oikeus muutoksenhakuun tai vireillepanoon ympäristöasioissa ilman kansalaisuuteen, kansallisuuteen tai kotipaikkaan liittyvää syrjintää, sekä oikeushenkilön osalta, ilman sen rekisteröidyn toimipaikan sijaintiin tai sen toiminnan todelliseen keskukseseen perustuvaa syrjintää.

4 artikla

Ympäristöä koskevan tiedon saanti

1. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että viranomaiset antavat ympäristöä koskevat tiedot pyydettyä yleisön käyttöön tämän artiklan seuraavien kappaleiden nojalla ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti, mukaan lukien, jos sitä pyydetään ja jollei tämän kappaleen b kohdan määräyksistä muuta johdu, jäljennökset asiakirja-aineistosta, jossa on kyseisiä tietoja tai joka koostuu kyseisistä tiedoista:

- a) ilman, että pyynnön esittäjän on osoitettava, että asia koskee häntä;

- b) pyydettyä muodossa, jos:

- i) viranomaiset eivät katso, että tiedon esittäminen toisessa muodossa on aiheellista, jolloin heidän on perusteltava tämän muodon valinta, tai
- ii) tieto ei ole jo yleisön saatavilla toisessa muodossa.

2. Tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu ympäristöä koskeva tieto on annettava käyttöön mahdollisimman pian ja viimeistään kuukauden kuluessa pyynnön esittämisestä, ellei tiedon määrä ja monitahoisuus edellytä määrääjän pidentämistä kahteen kuukauteen pyynnön esittämisestä. Pynnön esittäjälle on ilmoitettava määrääjän pidentämisestä ja sen perusteluista.

3. Ympäristötietoa koskeva pyyntö voidaan evätä, jos:

- a) pyydetty ympäristöä koskeva tieto ei ole sen viranomaisen hallussa, jolle pyyntö on esitetty;

b) pyyntö on ilmeisen kohtuuton tai se on esitetty liian yleisessä muodossa; tai

c) se koskee valmisteilla olevaa aineistoa tai viranomaisten sisäisiä asiakirjoja ja epääminen on mahdollista kansallisen lainsäädännön ja yleisen käytännön nojalla, jolloin on otettava huomioon, miten tiedon ilmaiseminen palvelisi yleistä etua.

4. Ympäristötietoa koskeva pyyntö voidaan evätä, jos tiedon ilmaiseminen vaikuttaisi haitallisesti:

a) viranomaisten toiminnan luottamuksellisuuteen, jos kansallisessa lainsäädännössä säädetään tällaisesta luottamuksellisuudesta;

b) kansainvälisiin suhteisiin, maanpuolustukseen tai yleiseen turvallisuuteen;

c) tuomioistuinkäsittelyyn, henkilön mahdollisuuteen saada oikeudenmukainen oikeudenkäynti tai viranomaisen mahdollisuuteen suorittaa rikosoikeudellinen tai kurinpidollinen tutkinta;

d) kaupallisten tai teollisten tietojen luottamuksellisuuteen, jos kansallisessa lainsäädännössä säädetään tällaisen luottamuksellisuuden suojasta oikeutetun taloudellisen edun suojelemiseksi. Tässä yhteydessä ilmaistaan sellaisia päästöjä koskevia tietoja, jotka ovat ympäristön suojelun kannalta oleellisia;

e) teollis- ja tekijänoikeuksiin;

f) henkilötietojen ja/tai luonnollista henkilöä koskevien tiedostojen luottamuksellisuuteen, jos kyseinen henkilö ei ole antanut suostumustaan tiedon ilmaisemiseen ja jos kansallisessa lainsäädännössä säädetään tällaisesta luottamuksellisuudesta;

g) sellaisen kolmannen osapuolen etuun, joka on toimittanut pyydetyn tiedon ilman oikeudellista velvollisuutta ja ilman, että kyseistä osapuolta olisi voitu oikeudellisesti velvoittaa siihen, ja joka ei anna lupaa aineiston luovuttamiseen; tai

h) ympäristöön, johon tieto liittyy, esimerkiksi harvinaisten lajien pesimäpaikkoihin.

Edellä mainittuja epäämisperusteita tulkitaan suppeasti, ottaen huomioon tietojen ilmaisemiseen liittyvä yleinen etu sekä se, liittykö pyydetty tieto ympäristöpäästöihin.

5. Kun pyydetty tieto ei ole viranomaisen hallussa, sen on ilmoitettava mahdollisimman nopeasti pyynnön esittäjälle sen viranomaisen nimi, jolta tämä voi ensin mainitun viranomaisen mukaan pyytää haluamaansa tietoa, tai toimitettava pyyntö kyseiselle viranomaiselle ja ilmoitettava siitä pyynnön esittäjälle.

6. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että jos tämän artiklan 3 kappaleen c kohdan ja 4 kappaleen nojalla salassa pidettävät

tiedot on mahdollista erottaa julkisista tiedoista vaikuttamatta erotettavien tietojen luottamuksellisuuteen, viranomaiset antavat muut pyydetty ympäristöä koskevat tiedot saataville.

7. Tietoja koskevan pyynnön epäämisestä ilmoitetaan kirjallisesti, jos pyyntö on esitetty kirjallisena tai pyynnön esittäjä sitä pyytää. Ilmoituksessa on esitettävä epäämisperusteet ja tiedotettava 9 artiklan mukaisesta uudelleentarkastelumenetelmästä. Epäämisestä ilmoitetaan mahdollisimman nopeasti ja viimeistään kuukauden kuluessa, jollei määräajan pidentäminen kahteen kuukauteen pyynnön esittämisestä ole aiheellista tietojen monitahoisuuden vuoksi. Pynnön esittäjälle on ilmoitettava määräajan pidentämisestä ja sen perusteluista.

8. Kukin sopimuspuoli voi sallia viranomaistensa perivän maksun tietojen toimittamisesta, mutta maksu ei saa olla kohtuuton.

Viranomaiset, jotka aikovat periä maksun tietojen toimittamisesta, antavat pyynnön esittäjien saataville mahdollisesti perittäviä maksuja koskevan luettelon, jossa ilmoitetaan maksun perimisen tai perimättä jättämisen perusteet sekä se, milloin tietojen toimittamisen edellytyksenä on maksun suorittaminen etukäteen.

5 artikla

Ympäristöä koskevien tietojen kokoaminen ja levittäminen

1. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että:

a) viranomaisten hallussa on heidän tehtäviensä edellyttämät ympäristöä koskevat tiedot ja että he pitävät ne ajan tasalla;

b) tietojen antamista varten perustetaan järjestelmä, jolla taataan, että viranomaiset saavat riittävästi tietoja sellaisista ehdotetuista tai olemassa olevista toimista, joilla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia;

c) kun ihmisten terveyteen tai ympäristöön kohdistuu välitön uhka, joka johtuu joko ihmisen toiminnasta tai luonnosta johtuvista syistä, yleisölle, johon vaikutus mahdollisesti kohdistuu, annetaan välittömästi ja viipymättä käyttöön kaikki viranomaisten hallussa olevat tiedot, joiden avulla se voi toteuttaa toimenpiteitä uhasta aiheutuvan haitan ehkäisemiseksi tai lieventämiseksi.

2. Kukin sopimuspuoli huolehtii siitä, että viranomaiset toimivat kansallisen lainsäädännön puitteissa avoimesti antaessaan yleisölle ympäristöä koskevia tietoja ja että nämä tiedot ovat tehokkaasti saatavilla, muun muassa:

a) tarjoamalla yleisölle riittävästi tietoa asianomaisten viranomaisten hallussa olevien ympäristöä koskevien tietojen laadusta ja laajuudesta sekä perusehdoista ja -edellytyksistä, joilla kyseiset tiedot ovat saatavilla ja käytettävissä, ja tietojen saantia koskevasta menettelystä;

b) ottamalla käyttöön ja ylläpitämällä esimerkiksi seuraavia käytännön järjestelyjä:

- i) julkiset luettelot, rekisterit tai tiedostot,
 - ii) viranhaltijat veloitetaan avustamaan yleisöä, joka pyytää tietoja tämän yleissopimuksen mukaisesti, ja
 - iii) yhteystietojen ilmoittaminen; ja
- c) antamalla b kohdan i alakohdassa tarkoitettuihin luetteleihin, rekistereihin tai tiedostoihin sisältyvät ympäristöä koskevat tiedot maksutta saataville.

3. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että ympäristöä koskevia tietoja julkaistaan asteittain sähköisissä tietokannoissa, joita yleisö voi helposti käyttää yleisten televiestintäverkkojen välityksellä. Tässä muodossa saatavilla olevien tietojen tulisi sisältää:

- a) tämän artiklan 4 kappaleessa tarkoitettuja kertomuksia ympäristön tilasta,
- b) ympäristölainsäädäntöä tai ympäristöön liittyvää lainsäädäntöä,
- c) tarvittaessa ympäristöä koskevia tai siihen liittyviä toimintaohjelmia, suunnitelmia ja ohjelmia sekä ympäristösopimuksia, ja
- d) muita tietoja, siinä määrin kuin tässä muodossa olevien tietojen saanti helpottaa tämän yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi annetun kansallisen lainsäädännön soveltamista, edellyttäen, että nämä tiedot ovat jo saatavilla sähköisessä muodossa.

4. Kukin sopimuspuoli julkaisee säännöllisin väliajoin, enintään kolmen tai neljän vuoden välein, ympäristön tilaa koskevan kansallisen kertomuksen, johon sisältyy tietoja ympäristön laadusta ja ympäristöön kohdistuvasta kuormituksesta, ja levittää kyseistä kertomusta.

5. Kukin sopimuspuoli toteuttaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisia toimenpiteitä levittääkseen esimerkiksi:

- a) lainsäädäntöä ja toimintaohjelmia, esimerkiksi asiakirjoja ympäristöön liittyvistä strategioista, toimintaohjelmista, ohjelmista ja toimintasuunnitelmista, sekä niiden täytäntöönpanon edistymistä koskevia kertomuksia, jotka on laadittu hallinnon eri tasoilla;
- b) ympäristökysymyksiä koskevia kansainvälisiä sopimuksia ja yleissopimuksia; sekä
- c) tarvittaessa ympäristökysymyksiä koskevia muita merkittäviä kansainvälisiä asiakirjoja.

6. Kukin sopimuspuoli rohkaisee toimijoita, joiden toimilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia, tiedottamaan yleisölle säännöllisesti toimiansa ja tuotteidensa ympäristövaikutuksista, tarvittaessa vapaaehtoisien ympäristömerkinnän tai

ympäristöasioiden auditointijärjestelmien avulla tai muilla tavoin.

7. Kukin sopimuspuoli:

- a) julkaisee tiedot ja näitä tietoja koskevat analyysit, joita se pitää merkittävien ympäristöpoliittisten ehdotusten laatimisen kannalta oleellisina ja tärkeinä;
- b) julkaisee tai antaa muuten käyttöön saatavilla olevaa selittävää aineistoa käsittelemistään tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista; ja
- c) tarjoaa asianmukaisessa muodossa tietoja julkisten tehtävien suorittamisesta tai kaikilla hallinnon tasoilla tarjottuista ympäristöön liittyvistä julkisista palveluista.

8. Kukin sopimuspuoli kehittää järjestelmiä sen varmistamiseksi, että kuluttajille annetaan riittävät tuotetiedot, joiden avulla he voivat tehdä ympäristöön liittyviä valintoja kaikista asiaan vaikuttavista seikoista tietoisina.

9. Kukin sopimuspuoli ryhtyy toimenpiteisiin, ottaen soveltuvin osin huomioon kansainväliset prosessit, luodakseen asteittain yhtenäisen, koko maan käsittävän pilaantumista koskevien kartoitusten tai rekistereiden järjestelmän, joka perustuu jäseneltyyn, sähköiseen ja yleisesti saatavilla olevaan tietokantaan, jonka tiedot on kerätty yhdenmukaisesti. Järjestelmään voidaan kirjata tiettyjen aineiden ja tuotteiden päästöt, leviäminen ja siirtyminen tietyistä toiminnoista ympäristöön, veden, energian ja luonnonvarojen käyttö mukaan lukien, laitoksissa ja niiden ulkopuolella tapahtuva käsittely sekä kaatopaikat.

10. Tämän artiklan määräykset eivät rajoita sopimuspuolten oikeutta kieltäytyä 4 artiklan 3 ja 4 kappaleen mukaisesti ilmaisemasta tiettyjä ympäristöä koskevia tietoja.

6 artikla

Yleisön osallistuminen erityisiä toimia koskevaan päätöksentekoon

1. Kukin sopimuspuoli:

- a) soveltaa tämän artiklan määräyksiä I liitteessä luetelluille ehdotetuille toiminnoille myönnettäviä lupia koskeviin päätöksiin;
- b) soveltaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti tämän artiklan määräyksiä myös sellaisia toimintoja koskeviin päätöksiin, joita ei ole lueteltu I liitteessä ja joilla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Tätä varten sopimuspuolet päättävät, kuuluuko ehdotettu toimi näiden määräysten soveltamisalaan; ja
- c) voi päättää kansallisen lainsäädännön mukaisesti tapauskohtaisesti olla soveltamatta tämän artiklan määräyksiä ehdotettuihin maanpuolustustarkoituksia palveleviin toimiin, jos sopimuspuoli katsoo niiden soveltamisen vaikuttavan kielteisesti näihin tarkoituksiin.

2. Yleisölle, jota asia koskee, tiedotetaan ympäristöön liittyvän päätöksentekomenettelyn alkuvaiheessa joko julkisen ilmoituksen välityksellä tai tarvittaessa henkilökohtaisesti sekä riittävästi, hyvissä ajoin ja tehokkaasti muun muassa:

- a) päätöksen kohteena olevasta ehdotetusta toimesta ja sen tarkoituksesta;
- b) mahdollisten päätösten luonteesta tai päätösluonnoksesta;
- c) päätöksenteosta vastaavasta viranomaisesta;
- d) suunnitellusta menettelystä, mukaan lukien seuraavat tiedot, jos ne ovat saatavilla:
 - i) menettelyn aloittamisajankohta,
 - ii) yleisön osallistumismahdollisuudet,
 - iii) mahdollisen julkisen kuulemisen ajankohta ja paikka,
 - iv) maininta viranomaisesta, jolta asiaan liittyviä tietoja voidaan pyytää ja jonka haltuun nämä tiedot on annettu yleisön nähtäväksi,
 - v) maininta toimivaltaisesta viranomaisesta tai muusta virallisesta elimestä, jolle huomautukset tai kysymykset voidaan esittää, sekä määräaika näiden huomautusten ja kysymysten esittämiselle, ja
 - vi) maininta saatavilla olevasta ehdotettuun toimeen liittyvästä ympäristöä koskevasta tiedosta; sekä
- e) siitä, että toimeen sovelletaan kansallista tai valtiosta toiseen ulottuvia ympäristövaikutuksia koskevaa arviointimenettelyä.

3. Yleisön osallistumismenettelyn eri vaiheissa on oltava kohtuulliset määräajat, jotka antavat riittävästi aikaa 2 kappaleen mukaiseen yleisölle tiedottamiseen ja yleisölle mahdollisuuden valmistautua ja osallistua tehokkaasti ympäristöä koskevaan päätöksentekoon.

4. Kukin sopimuspuoli huolehtii siitä, että yleisö voi osallistua jo alkuvaiheessa, kun kaikki vaihtoehdot ovat avoimia ja kun yleisö voi osallistua menettelyyn tehokkaasti.

5. Kunkin sopimuspuolen olisi tarvittaessa rohkaistava mahdollisia lupahakemuksen tekijöitä ilmoittamaan, mitä yleisöä asia koskee, jotta tämä voi osallistua keskusteluihin, sekä toimittamaan hakemuksensa tavoitteita koskevat tiedot ennen luvan hakemista.

6. Kukin sopimuspuoli edellyttää, että toimivaltaiset viranomaiset antavat pyynnöstä, jos kansallisessa lainsäädännössä niin edellytetään, yleisölle, jota asia koskee, mahdollisuuden tutkia kaikki tässä artiklassa tarkoitetut päätöksentekoon liittyvät tiedot, jotka ovat saatavilla yleisön osallistumismenettelyn ajankohtana, maksutta ja heti kun tiedot ovat saatavilla, sanotun kuitenkin rajoittamatta sopimuspuolten

oikeutta kieltäytyä ilmaisemasta tiettyjä tietoja 4 artiklan 3 ja 4 kappaleen mukaisesti. Tämän rajoittamatta 4 artiklan määräysten soveltamista, kyseisiin tietoihin on sisällyttävä ainakin:

- a) kuvaus ehdotetun toimen toteuttamispaikasta sekä ehdotetun toiminnon fyysisistä ja teknisistä ominaisuuksista arvioitua jäämät ja päästöt mukaan lukien;
- b) kuvaus ehdotetun toimen merkittävistä ympäristövaikutuksista;
- c) kuvaus toimista, jotka on suunniteltu vaikutusten torjumiseksi ja/tai vähentämiseksi, päästöt mukaan lukien;
- d) muu kuin tekninen yhteenveto edellä mainituista;
- e) yleiskatsaus hakijan esittämistä päävaihtoehtoista; ja
- f) kansallisen lainsäädännön mukaisesti tärkeimmät viranomaisille tarkoitetut kertomukset ja ohjeet, kun yleisölle, jota asia koskee, tiedotetaan asiasta tämän artiklan 2 kappaleen mukaisesti.

7. Yleisön osallistumista koskevat menettelyt antavat yleisölle mahdollisuuden esittää kirjallisesti tai tarvittaessa julkisessa kuulemistilaisuudessa tai vastauksena hakijalle toimitettuun pyyntöön kaikki huomautukset, tiedot, analyysit tai mielipiteet, joita yleisö pitää ehdotetun toimen kannalta oleellisina.

8. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että yleisön esittämät näkemykset otetaan päätöksessä asianmukaisesti huomioon.

9. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että päätöksestä tiedotetaan yleisölle viipymättä soveltuvien menettelyjen mukaisesti sen jälkeen, kun viranomainen on tehnyt päätöksen. Kukin sopimuspuoli antaa yleisön käyttöön päätöksen tekstin sekä sen perustelut.

10. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että tämän artiklan 2—9 kappaleen määräyksiä sovelletaan soveltuvin osin sen ollessa asianmukaista, kun viranomainen ottaa 1 kappaleessa tarkoitetun toiminnon lupaehdot uudelleen käsiteltäviksi tai saattaa ne ajan tasalle.

11. Kukin sopimuspuoli soveltaa tämän artiklan määräyksiä päätöksiin, jotka koskevat muuntogeenisten organismien tarkoituksellista levittämistä ympäristöön, kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti siinä määrin kuin se on mahdollista ja tarpeen.

7 artikla

Yleisön osallistuminen ympäristöön liittyvien suunnitelmien, ohjelmien ja toimintaohjelmien valmisteluun

Kukin sopimuspuoli toteuttaa asiaankuuluvat käytännön toimenpiteet ja/tai muut toimenpiteet, jotta yleisöllä olisi mahdollisuus osallistua ympäristöön liittyvien suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun avoimen ja oikeudenmukaisen toimintakehyksen puitteissa, kun yleisölle on toimitettu tarvittavat tiedot. Toimintakehyksessä sovelletaan 6 artiklan

3, 4 ja 8 kappaletta. Toimivaltainen viranomainen kartoittaa yleisön, joka voi osallistua, ottaen huomioon tämän yleis-sopimuksen tavoitteet. Kukin sopimuspuoli pyrkii tarpeen mukaan tarjoamaan yleisölle mahdollisuuksia osallistua ympäristöön liittyvien toimintaohjelmien valmisteluun.

8 artikla

Yleisön osallistuminen viranomaismääräysten ja/tai yleisesti sovellettavien oikeudellisesti sitovien asiakirjojen laadintaan

Kukin sopimuspuoli pyrkii edistämään sitä, että yleisö voi osallistua tehokkaasti, sopivassa vaiheessa ja vaihtoehtojen ollessa vielä avoimia sellaisten, viranomaisten vastuulla olevien viranomaismääräysten ja muiden yleisesti sovellettavien oikeudellisesti sitovien sääntöjen laatimiseen, joilla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Tätä varten tulisi ryhtyä seuraaviin toimenpiteisiin:

- a) yleisön tehokkaan osallistumisen mahdollistavien riittävien määräaikojen asettaminen;
- b) säännösluonnosten julkaiseminen tai asettaminen muutoin julkisesti saataville; ja
- c) mahdollisuuden antaminen yleisölle esittää huomautuksensa suoraan tai edustuksellisten neuvoa-antavien elinten välityksellä.

Yleisön osallistumisen tulokset otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan.

9 artikla

Muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus

1. Kukin sopimuspuoli varmistaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, että henkilö, joka katsoo, että hänen 4 artiklan nojalla esittämänsä tietopyyntö on jätetty huomiotta tai perusteettomasti hylätty osittain tai kokonaan, siihen on vastattu puutteellisesti tai sitä ei muuten ole käsitelty edellä mainitun artiklan määräysten mukaisesti, voi saattaa asian tuomioistuimessa tai muussa laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä uudelleen tutkittavaksi.

Jos sopimuspuoli tarjoaa mahdollisuuden saattaa asia tuomioistuimessa uudelleen tutkittavaksi, se varmistaa, että henkilöllä on myös mahdollisuus saattaa asia laissa säädetyllä nopealla maksuttomalla tai edullisella menettelyllä muun viranomaisen tai muu riippumattoman ja puolueettoman elimen uudelleen käsiteltäväksi.

Tämän 1 kappaleen nojalla tehty lopulliset päätökset sitovat tietoja hallussaan pitävää viranomaista. Perustelut esitetään kirjallisesti ainakin silloin, kun tietojen antamisesta kieltäydytään tämän kappaleen nojalla.

2. Kukin sopimuspuoli varmistaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, että niillä, jotka kuuluvat yleisöön, jota asia koskee, ja

- a) joiden etua asia riittävästi koskee; tai vaihtoehtoisesti
- b) jotka väittävät oikeuksiensa heikentyvän, jos sopimuspuolen hallintolainkäyttöä koskevassa säännöstössä niin edellytetään, on mahdollisuus saattaa tuomioistuimessa ja/tai muussa laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä minkä tahansa 6 artiklan määräysten soveltamisalaan kuuluvan päätöksen, toimen tai laiminlyönnin asiasisällön tai niihin liittyvien menettelyjen laillisuus sekä vastaavasti muiden tämän yleis-sopimuksen asiaankuuluvien määräysten soveltamisalaan kuuluvan päätöksen, toimen tai laiminlyönnin asiasisällön tai niihin liittyvien menettelyjen laillisuus uudelleen tutkittavaksi kansallisen lainsäädännön määräysten mukaisesti ja rajoittamatta tämän artiklan 3 kappaleen soveltamista.

Riittävä etu ja oikeuksien heikentyminen määritellään kansallisen lainsäädännön vaatimusten sekä sen tavoitteen mukaisesti, että yleisölle, jota asia koskee, annetaan laaja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus tämän yleissopimuksen soveltamisalalla. Tätä varten jokaisen 2 artiklan 5 kappaleessa tarkoitettujen vaatimukset täyttävän valtiosta riippumattoman järjestön etua pidetään tämän kappaleen a kohdassa tarkoitettulla tavalla riittävänä. Näillä järjestöillä katsotaan myös olevan oikeuksia, joita on mahdollista loukata tämän kappaleen b kohdassa tarkoitettulla tavalla.

Tämän 2 kappaleen määräykset eivät estä sitä mahdollisuutta, että hallintoviranomainen alustavasti tutkii asian uudelleen, eivätkä ne vaikuta vaatimukseen hallinnollisten uudelleentarkastelumenettelyjen loppuunsaattamisesta ennen kuin asia saatetaan tuomioistuimessa tutkittavaksi, silloin kun kansallisessa lainsäädännössä on tällainen vaatimus.

3. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että yleisöön kuuluvilla, jotka täyttävät mahdolliset kansallisessa lainsäädännössä asetetut vaatimukset, on tämän artiklan 1 ja 2 kappaleessa tarkoitettujen uudelleentarkastelumenettelyjen lisäksi ja niiden soveltamista rajoittamatta mahdollisuus turvautua hallinnollisiin tai tuomioistuinmenettelyihin yksityishenkilöiden ja viranomaisten sellaisten toimien tai laiminlyöntien tutkimiseksi uudelleen, jotka ovat sopimuspuolen kansallisen ympäristölainsäädännön säännösten kanssa ristiriidassa.

4. Tämän artiklan 1 kappaleen lisäksi ja sen soveltamista rajoittamatta tämän artiklan 1, 2 ja 3 kappaleessa tarkoitettujen menettelyiden tulee olla riittäviä ja tehokkaita oikeus-suojakeinoja, joihin sisältyy tarvittaessa väliaikaiset turvaamistoimenpiteet, ja niiden tulee olla oikeudenmukaisia, tasapuolisia ja nopeita eivätkä ne saa olla niin kalliita, että se olisi esteenä menettelyyn osallistumiselle. Tämän artiklan nojalla tehty päätökset annetaan kirjallisesti tai kirjalliseen muotoon tallennettuina. Tuomioistuinten ja mahdollisuuksien mukaan myös muiden elinten päätökset asetetaan julkisesti saataville.

5. Tämän artiklan määräysten tehostamiseksi kukin sopimuspuoli varmistaa, että yleisölle annetaan tietoa mahdollisuudesta käyttää hallinnollisia ja tuomioistuimessa tapahtuvia uudelleentarkastelumenettelyjä, sekä harkitsee asianmukaisten oikeusapujärjestelmien perustamista poistaakseen muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden käyttöön liittyvät taloudelliset esteet ja muut esteet tai vähentääkseen niitä.

10 artikla

Sopimuspuolten kokoukset

1. Sopimuspuolet kokoontuvat ensimmäisen kerran viimeistään vuoden kuluttua tämän yleissopimuksen voimaantulopäivästä. Tämän jälkeen sopimuspuolet kokoontuvat säännöllisesti vähintään joka toinen vuosi, elleivät sopimuspuolet toisin päättä tai jokin sopimuspuoli sitä kirjallisesti pyydä, edellyttäen, että vähintään kolmannes sopimuspuolista on ilmoittanut tukevansa pyyntöä kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun Euroopan talouskomission pääsihteeri on toimittanut pyynnön kaikille sopimuspuolille.

2. Sopimuspuolet tarkastelevat kokouksissaan jatkuvasti tämän yleissopimuksen täytäntöönpanoa sopimuspuolista säännöllisin väliajoin laatimien kertomusten perusteella, ja tätä tarkoitusta varten ne:

- a) tarkastelevat toimintaohjelmia ja oikeudellisia ja menettelmällisiä lähestymistapoja, joita sovelletaan tiedonsaantiin, yleisön osallistumiseen päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuteen ympäristöasioissa, näiden toimien kehittämiseksi edelleen;
- b) vaihtavat sellaisten kahden- ja monenvälisten sopimusten tai muiden järjestelyjen tekemisestä tai täytäntöönpanosta saatuja kokemuksia, joilla on merkitystä tämän yleissopimuksen tavoitteiden kannalta ja joissa yksi tai useampi sopimuspuoli on sopimuspuolena;
- c) käyttävät tarvittaessa Euroopan talouskomission asianomaisten elinten ja muiden toimivaltaisten kansainvälisten elinten ja erityiskomiteoiden palveluja kaikissa kysymyksissä, jotka ovat olennaisia tämän yleissopimuksen tavoitteiden saavuttamiselle;
- d) perustavat tarpeellisina pitämänsä apuelimet;
- e) valmistelevat tarvittaessa pöytäkirjoja tähän yleissopimukseen;
- f) ottavat huomioon ja hyväksyvät tähän yleissopimukseen ehdotetut muutokset 14 artiklan määräysten mukaisesti;
- g) harkitsevat ja toteuttavat sellaisia lisätoimia, joita tämän yleissopimuksen tavoitteiden saavuttaminen mahdollisesti edellyttää;
- h) käsittelevät ensimmäisessä kokouksessaan omien kokoustensa ja apuelinten kokousten työjärjestyksen ja hyväksyvät sen yksimielisesti;
- i) arvioivat ensimmäisessä kokouksessaan 5 artiklan 9 kappaleen määräysten täytäntöönpanosta saatuja kokemuksia ja harkitsevat kansainvälisen toiminnan ja kehityksen huomioon ottaen toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen kyseisessä kappaleessa tarkoitetun järjestelmän kehittämiseksi, mukaan lukien sellaisen epäpuhtauksien

päästöihin ja siirtoihin liittyviä rekistereitä ja kartoituksia koskevan asiakirjan laatiminen, joka voitaisiin liittää tähän yleissopimukseen.

3. Sopimuspuolten kokouksessa voidaan tarvittaessa harkita rahoitusjärjestelyjen käyttöönottoa yksimielisellä päätöksellä.

4. Yhdistyneet Kansakunnat, sen erityisjärjestöt ja Kansainvälinen atomienergiajärjestö sekä kaikki valtiot tai alueelliset taloudellisen yhdentymisen järjestöt, joilla on 17 artiklan nojalla valtuudet allekirjoittaa tämä yleissopimus mutta jotka eivät ole tämän yleissopimuksen sopimuspuolia, ja hallitustenväliset järjestöt, joilla on toimivaltaa tämän sopimuksen soveltamisalalla, voivat osallistua tarkkailijoina sopimuspuolten kokouksiin.

5. Valtiosta riippumattomat järjestöt, joilla on toimivaltaa tämän yleissopimuksen soveltamisalalla ja jotka ovat ilmoittaneet Euroopan talouskomission pääsihteerille haluavansa lähettää edustajansa sopimuspuolten kokoukseen, on oikeus osallistua siihen tarkkailijoina, jollei vähintään kolmannes kokouksessa läsnä olevista sopimuspuolista vastusta niiden osallistumista.

6. Tämän artiklan 4 ja 5 kappaleen soveltamistarkoituksessa tämän artiklan 2 kappaleen h kohdassa tarkoitettua työjärjestyksessä määrätään osallistumista ja muita asiaan kuuluvia kysymyksiä koskevista käytännön järjestelyistä.

11 artikla

Äänioikeus

1. Kullakin tämän yleissopimuksen sopimuspuolella on yksi ääni, lukuun ottamatta tämän artiklan 2 kappaleen määräyksiä.

2. Alueelliset taloudellisen yhdentymisen järjestöt käyttävät äänioikeuttaan toimivaltaansa kuuluvissa asioissa siten, että niillä on yhtä monta ääntä kuin niillä on tämän yleissopimuksen sopimuspuolina olevia jäsenvaltioita. Mainitut järjestöt eivät käytä äänioikeuttaan niiden jäsenvaltioiden käyttäessä omaansa ja päinvastoin.

12 artikla

Sihteeristö

Euroopan talouskomission pääsihteeri huolehtii seuraavista sihteeristön tehtävistä:

- a) sopimuspuolten kokousten koollekutsuminen ja valmistelu;
- b) tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti vastaanotettujen kertomusten ja muiden tietojen toimittaminen sopimuspuolille; ja
- c) muut tehtävät, joista sopimuspuolet voivat päättää.

13 artikla

Liitteet

Tämän yleissopimuksen liitteet ovat sen erottamaton osa.

14 artikla

Yleissopimuksen muutokset

1. Jokainen sopimuspuoli voi esittää muutoksia tähän yleissopimukseen.

2. Tähän yleissopimukseen ehdotettu muutos toimitetaan kirjallisena Euroopan talouskomission pääsihteerille, joka antaa sen tiedoksi kaikille sopimuspuolille vähintään yhdeksänkymmentä päivää ennen sopimuspuolten kokousta, jossa se esitetään hyväksyttäväksi.

3. Sopimuspuolet pyrkivät kaikin tavoin sopimaan tämän yleissopimuksen muutoksesta yksimielisesti. Jos kaikki keinot yksimielisyyden saavuttamiseksi on käytetty eikä sopimukseen ole päästy, muutosesitys hyväksytään viime kädessä kokouksessa läsnä olevien ja äänestävien sopimuspuolten kolmen neljäsosan äänen enemmistöllä.

4. Yleissopimuksen tallettaja toimittaa sopimuspuolille tämän artiklan 3 kappaleen mukaisesti hyväksytyt tämän yleissopimuksen muutokset ratifiointia tai hyväksymistä varten. Muut tämän yleissopimuksen muutokset kuin liitettä koskevat muutokset tulevat voimaan muutokset ratifioineiden tai hyväksyneiden sopimuspuolten osalta yhdeksäntenäköymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona tallettaja on vastaanottanut niiden ratifiointia tai hyväksymistä koskevan ilmoituksen vähintään kolmelta neljäsosalta kyseisistä sopimuspuolista. Tämän jälkeen muutokset tulevat voimaan muiden sopimuspuolten osalta yhdeksäntenäköymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona asianomainen sopimuspuoli tallettaa muutoksia koskevan ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa tallettajan huostaan.

5. Sopimuspuoli, joka ei voi hyväksyä tämän yleissopimuksen liitteen muutosta, ilmoittaa tästä kirjallisesti tallettajalle kahdentoista kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona muutoksen hyväksyminen on annettu tiedoksi. Tallettaja ilmoittaa viipymättä kaikille sopimuspuolille jokaisesta vastaanotetusta ilmoituksesta. Sopimuspuoli voi milloin tahansa korvata aikaisemman ilmoituksensa hyväksynnällä, ja kyseisen liitteen muutos tulee asianomaisen sopimuspuolen osalta voimaan, kun se on tallettanut hyväksymiskirjansa tallettajan huostaan.

6. Liitteen muutos tulee voimaan kahdentoista kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona tallettaja on antanut muutoksen tiedoksi tämän artiklan 4 kappaleen mukaisesti, niiden sopimuspuolten osalta, jotka eivät ole tehneet tämän artiklan 5 kappaleen määräysten mukaista ilmoitusta, edellyttäen, että enintään kolmasosa sopimuspuolista on tehnyt tällaisen ilmoituksen.

7. Tässä artiklassa 'läsnä olevat ja äänestävät sopimuspuolet' tarkoittavat sopimuspuolia, jotka ovat läsnä ja äänestävät puolesta tai vastaan.

15 artikla

Yleissopimuksen määräysten noudattamisen arviointi

Sopimuspuolten kokous päättää yksimielisesti tämän yleissopimuksen määräysten noudattamisen arvioimiseksi sellaisen vaihtoehtoisten kuulemiseen perustuvien järjestelyjen käyttöönottamisesta, joissa ei ole vastapuolia ja joihin ei liity oikeudenkäyntiä. Näillä järjestelyillä mahdollistetaan yleisön asianmukainen osallistuminen, ja niihin voi sisältyä mahdollisuus ottaa huomioon yleisöön kuuluvien esittämät näkemykset tähän yleissopimukseen liittyvistä asioista.

16 artikla

Riitojen ratkaiseminen

1. Jos kahden tai useamman sopimuspuolen välillä syntyy riita tämän yleissopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta, asianomaiset sopimuspuolet pyrkivät ratkaisemaan riidan neuvottelemalla tai muulla valitsemallaan riitojenratkaisukeinolla.

2. Sopimuspuoli voi tämän yleissopimuksen allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään tai siihen liittyessään tai milloin tahansa tämän jälkeen, ilmoittaa kirjallisesti tallettajalle, että sellaisen riidan osalta, jota ei ole ratkaistu tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti, se hyväksyy toisen tai molemmat seuraavista riitojenratkaisukeinoista pakollisena suhteessa sopimuspuoleen, joka hyväksyy saman velvollisuuden:

- a) riidan saattaminen Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi;
- b) II liitteessä esitetyn menettelyn mukainen välimiesmenettely.

3. Jos riidan osapuolet ovat hyväksyneet molemmat tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitetut riitojenratkaisukeinot, riita voidaan saattaa ainoastaan Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi, jolleivät sopimuspuolet toisin sovi.

17 artikla

Allekirjoittaminen

Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten Århusissa (Tanskassa) 25 päivänä kesäkuuta 1998 ja sen jälkeen Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa New Yorkissa 21 päivään joulukuuta 1998 Euroopan talouskomission jäsenvaltioille, sellaisille valtioille, joilla on Yhdistyneiden Kansakuntien talous- ja sosiaali-neuvoston 28 päivänä maaliskuuta 1947 hyväksymän päätöslauselman 36 (IV) 8 ja 11 kappaleen mukaisesti neuvoo-antava asema Euroopan talouskomissiossa, sekä alueellisille taloudellisen yhdentymisen järjestöille, jotka koostuvat täysivaltaisista Euroopan talouskomission jäsenvaltioista ja joille niiden jäsenvaltiot ovat siirtäneet toimivaltaa tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, mukaan lukien toimivalta tehdä näitä asioita koskevia sopimuksia.

18 artikla

Tallettaja

Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri toimii tämän yleissopimuksen tallettajana.

19 artikla

Ratifiointi, hyväksyminen ja liittyminen

1. Yleissopimuksen allekirjoittavien valtioiden ja alueellisten taloudellisen yhdentymisen järjestöjen on ratifioitava tai hyväksyttävä tämä yleissopimus.
2. Tämä yleissopimus on avoinna liittymistä varten 17 artiklassa tarkoitetuille valtioille ja alueellisille taloudellisen yhdentymisen järjestöille 22 päivästä joulukuuta 1998 lähtien.
3. Muut kuin tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitetut valtiot, jotka ovat Yhdistyneiden Kansakuntien jäseniä, voivat liittyä tähän yleissopimukseen sopimuspuolten kokouksen hyväksynnän jälkeen.
4. Kaikki tämän yleissopimuksen mukaiset velvoitteet sitovat 17 artiklassa tarkoitettua järjestöä, josta tulee yleissopimuksen sopimuspuoli minkään sen jäsenvaltioista olematta sopimuspuolena. Jos yksi tai useampi tällaisen järjestön jäsenvaltio on tämän yleissopimuksen sopimuspuolena, järjestö ja sen jäsenvaltiot päättävät vastuustaan tästä yleissopimuksesta johtuvien velvoitteidensa osalta. Tällaisissa tapauksissa järjestö ja sen jäsenvaltiot eivät voi käyttää tämän yleissopimuksen mukaisia oikeuksia samanaikaisesti.
5. Tämän yleissopimuksen 17 artiklassa tarkoitetut alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestöt ilmoittavat ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjoissaan tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita koskevan toimivaltansa laajuuden. Nämä järjestöt ilmoittavat tallettajalle myös toimivaltansa laajuuden merkittävistä muutoksista.

20 artikla

Voimaantulo

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona kuudestoista ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu.
2. Alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön tallettamaa asiakirjaa ei lasketa tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuun lukumäärään kyseisen järjestön jäsenvaltioiden tallettamien asiakirjojen lisäksi.
3. Jokaisen sellaisen 17 artiklassa tarkoitetun valtion tai järjestön osalta, joka ratifioi tai hyväksyy tämän yleissopimuksen taikka liittyy siihen kuudennentoista ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamisen jälkeen, yleissopimus tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona asianomainen valtio tai järjestö on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa.

21 artikla

Irtisanominen

Sopimuspuoli voi milloin tahansa kolmen vuoden kuluttua päivästä, jona tämä yleissopimus on tullut sen osalta voimaan, irtisanoa yleissopimuksen ilmoittamalla siitä kirjallisesti tallettajalle. Irtisanominen tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona tallettaja on vastaanottanut kyseisen ilmoituksen.

22 artikla

Todistusvoimaiset tekstit

Tämän yleissopimuksen alkuperäiskappale, jonka englannin-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet ovat, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

TEHTY Århusissa (Tanskassa) 25 päivänä kesäkuuta 1998.

I LIITE

LUETTELO 6 ARTIKLAN 1 KAPPALEEN a KOHDASSA TARKOITETUISTA TOIMINNOISTA

1. Energia-ala:

- kaasun- ja öljynjalostamot,
- kaasutus- ja nesteytyslaitokset,
- lämpövoimalaitokset ja muut polttolaitokset, joiden lämmöntuotto on vähintään 50 MW,
- koksamot,
- ydinvoimalaitokset ja muut ydinreaktorit mukaan lukien tällaisten voimalaitosten tai reaktoreiden purkaminen tai käytöstä poistaminen ⁽¹⁾ (lukuun ottamatta halkeamis- ja hyötämiskelpoisten aineiden tuotantoon ja konversioon tarkoitettuja tutkimuslaitoksia, joiden suurin jatkuva lämpöteho ei ylitä yhtä kilowattia),
- säteilytetyn ydinpolttoaineen jälleenkäsittelylaitokset,
- laitokset, jotka on suunniteltu:
 - ydinpolttoaineen tuotantoon tai rikastukseen,
 - säteilytetyn ydinpolttoaineen tai erittäin radioaktiivisen jätteen käsittelyyn,
 - säteilytetyn ydinpolttoaineen loppusijoittamiseen,
 - yksinomaan radioaktiivisen jätteen loppusijoittamiseen,
 - yksinomaan säteilytetyn ydinpolttoaineen tai radioaktiivisen jätteen varastointiin (suunniteltu yli 10 vuodeksi) muualle kuin tuotantopaikalleen.

2. Metallien tuotanto ja jalostus:

- metallimalmin (sulfidimalmi mukaan lukien) pasutus- tai sintrauslaitokset,
- raakaraudan tai teräksen tuotantolaitokset (primaari- tai sekundaarisulatus) jatkuva valu mukaan lukien, kapasiteetin ylittäessä 2,5 tonnia tunnissa,
- laitokset, joissa rautametalleja jalostetaan:
 - i) kuumavalssauksella kapasiteetin ylittäessä 20 tonnia raakaterästä tunnissa,
 - ii) takomalla vasaroiden iskuenergian ylittäessä 50 kilojoulea vasaraa kohden ja käytetyn lämpötehon ylittäessä 20 megawattia,
 - iii) suojakäsittelemällä sulalla metallilla käsittelymäärän ylittäessä 2 tonnia raakaterästä tunnissa,

⁽¹⁾ Ydinvoimalaitokset ja muut ydinreaktorit lakkaavat olemasta tällaisia laitoksia, kun ydinpolttoaine ja muut radioaktiivisesti saastuneet elementit on poistettu laitosalueelta pysyvästi.

- rautametallivalimot, joiden tuotantokapasiteetti ylittää 20 tonnia päivässä,
- laitokset:
 - i) joissa tuotetaan muita kuin rautapitoisia raakametalleja malmeista, rikasteista tai sekundaarisista raaka-aineista metallurgisilla, kemiallisilla tai elektrolyyttisillä prosesseilla,
 - ii) joissa sulatetaan, seostaminen mukaan lukien, muita kuin rautapitoisia metalleja, jälleenkäsitteltävät tuotteet mukaan lukien (puhdistuksesta, sulattovalusta ym.) sulatuskapasiteetin ylittäessä 4 tonnia päivässä lyijyn ja kadmiumin osalta tai 20 tonnia päivässä kaikkien muiden metallien osalta,
- metallien ja muovien pintakäsittelylaitokset, joissa käytetään elektrolyyttistä tai kemiallista prosessia, kun käsittelyalaiden tilavuus ylittää 30 m³.

3. Mineraaliteollisuus:

- sementtiklinkkeriä kiertouuneissa tuottavat laitokset, joiden tuotantokapasiteetti ylittää 500 tonnia päivässä; kalkkia kiertouuneissa tuottavat laitokset, joiden tuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia päivässä, tai kalkkia muissa uuneissa tuottavat laitokset, joiden tuotantokapasiteetti ylittää 50 tonnia päivässä,
- asbestia ja asbestipohjaisia tuotteita valmistavat laitokset,
- lasia valmistavat laitokset, mukaan lukien lasikuitua valmistavat laitokset, joiden sulatuskapasiteetti ylittää 20 tonnia päivässä,
- mineraaleja sulattavat laitokset, mukaan lukien mineraalikuituja tuottavat laitokset, joiden sulatuskapasiteetti ylittää 20 tonnia päivässä,
- polttamalla valmistettavia keraamisia tuotteita, erityisesti kattotiiliä, tiiliä, tulenkestäviä tiiliä, laattoja, kivitavaraa tai posliinia valmistavat laitokset, joiden tuotantokapasiteetti ylittää 75 tonnia päivässä ja/tai uunitilavuus ylittää 4 m³ ja lastauskapasiteetti ylittää 300 kg/m³ uunia kohden.

4. Kemianteollisuus: tämän kappaleen toimialojen osalta tuotannolla tarkoitetaan teollisessa mittakaavassa tapahtuvaa a—g kohdassa lueteltujen aineiden tai aineryhmien kemiallista käsittelyä:

- a) kemialliset laitokset, jotka tuottavat orgaanisen kemian peruskemikaaleja, kuten:
- i) yksinkertaisia hiilivetyjä (suoraketjuisia tai rengasrakenteisia, tyydyttyneitä tai tyydyttymättömiä, alifaattisia tai aromaattisia),
 - ii) happea sisältäviä hiilivetyjä, kuten alkoholeja, aldehydejä, ketoneja, karboksyylihappoja, estereitä, asetaatteja, eettereitä, peroksiedeja, epoksihartseja,
 - iii) rikkipitoisia hiilivetyjä,
 - iv) typpipitoisia hiilivetyjä, kuten amiineja, amideja, typpiyhdisteitä, nitroyhdisteitä tai nitraattiyhdisteitä, nitrilejä, syanaatteja, isosyanaatteja,
 - v) fosforia sisältäviä hiilivetyjä,
 - vi) halogenoituja hiilivetyjä,
 - vii) organometallisia yhdisteitä,
 - viii) perusmuoveja (polymeerejä, synteettisiä kuituja ja selluloosapohjaisia kuituja),
 - ix) synteettisiä kumeja,
 - x) väriaineita ja pigmenttejä,
 - xi) pinta-aktiivisia aineita,

- b) kemialliset laitokset, jotka tuottavat epäorgaanisen kemian peruskemikaaleja, kuten:
- i) kaasuja, kuten ammoniakkaa, klooria tai vetykloridia, fluoria tai vetyfluoridia, hiilen oksideja, rikkiyhdisteitä, typen oksideja, vetyä, rikkidioksidia, karbonyylikloridia,
 - ii) happoja, kuten kromihappoa, vetyfluoridihappoa, fosforihappoa, typpihappoa, vetykloridihappoa, rikkihappoa, oleumia, rikkihapokkeita,
 - iii) emäksiä, kuten ammoniumhydroksidia, kaliumhydroksidia, natriumhydroksidia,
 - iv) suoloja, kuten ammoniumkloridia, kaliumkloraattia, kaliumkarbonaattia, natriumkarbonaattia, perboraaattia, hopeanitraattia,
 - v) epämetalleja, metallioksideja tai muita epäorgaanisia yhdisteitä, kuten kalsiumkarbidia, piitä, piikarbidia,
- c) kemialliset laitokset, joissa valmistetaan fosfori-, typpi- tai kaliumpohjaisia lannoitteita (yksi- tai moniravinteisia)
- d) kemialliset laitokset, jotka tuottavat kasvinsuojeluaineiden perusaineita ja biosidejä,
- e) laitokset, jotka käyttävät kemiallista tai biologista prosessia farmaseuttisten tuotteiden perusaineiden valmistukseen,
- f) räjähteitä valmistavat kemialliset laitokset,
- g) kemialliset laitokset, joissa käytetään kemiallista tai biologista käsittelyä rehujen proteiinipitoisten lisäaineiden, käymistuotteiden ja muiden proteiinipitoisten aineiden valmistukseen.
5. Jätehuolto:
- vaarallisen jätteen polttoon, hyväksikäyttöön tai kemialliseen käsittelyyn tarkoitetut laitokset taikka vaarallisen jätteen kaatopaikat,
 - yhdyskuntajätteen polttolaitokset, joiden kapasiteetti ylittää 3 tonnia tunnissa,
 - muun kuin vaarallisen jätteen hävittämiseen tarkoitetut laitokset, joiden kapasiteetti ylittää 50 tonnia päivässä,
 - kaatopaikat, jotka ottavat jätettä vastaan yli 10 tonnia päivässä ja joiden kokonaiskapasiteetti ylittää 25 000 tonnia, lukuun ottamatta pysyvän jätteen kaatopaikkoja.
6. Jätevedenpuhdistamot, joiden kapasiteetti on yli 150 000 asukasvastinelukua.
7. Teollisuuslaitokset, joissa valmistetaan:
- a) massaa puusta tai vastaavista kuitumateriaaleista;
 - b) paperia ja kartonkia, kun tuotantokapasiteetti ylittää 20 tonnia päivässä.

8. a) Kaukoliikenteen rautateiden ja lentoasemien ⁽¹⁾ rakentaminen, kun pääkiitoradan pituus on vähintään 2 100 m.
- b) Moottoriteiden ja moottoriliikenneteiden ⁽²⁾ rakentaminen.
- c) Uusien vähintään nelikaistaisten teiden rakentaminen tai enintään kaksikaistaisten nykyisten teiden uudelleenlinjaus ja/tai leventäminen vähintään nelikaistaisiksi, kun tällaisen uuden, uudelleenlinjatun ja/tai levennetyn tieosuuden yhtenäinen pituus on vähintään 10 km.
9. a) Sisävesiväylät ja sisävesiliikenteen satamat suuremmille kuin 1 350 tonnin aluksille.
- b) Kauppasatamat, rantaan kiinnitetyt lastaus- ja purkulaiturit ja ulkosatamat (lukuun ottamatta lauttalaitureita), jotka voivat vastaanottaa yli 1 350 tonnin aluksia.
10. Pohjavedenottojärjestelmät tai tekopohjaveden muodostusjärjestelmät, jos vettä otetaan tai muodostetaan vähintään 10 miljoonaa kuutiometriä vuodessa.
11. a) Vesistöalueiden väliset vesivaroja siirtävät vesilaitokset, kun tämän siirron tarkoituksena on ehkäistä mahdollista vesipulaa ja kun siirretyn veden määrä ylittää 100 miljoonaa kuutiometriä vuodessa.
- b) Kaikissa muissa tapauksissa vesistöalueiden väliset vesivaroja siirtävät vesilaitokset, kun sen vesistön, josta vettä otetaan, usean vuoden ajalta laskettu keskivirtaama ylittää 2 000 miljoonaa kuutiometriä vuodessa ja kun siirretty vesimäärä on yli 5 prosenttia tästä virtaamasta.
- Kummassakaan tapauksessa juomakelpoisen vesijohtoveden siirtoja ei oteta huomioon.
12. Maaöljyn ja maakaasun kaupallinen tuotanto, kun maaöljyn tuotanto ylittää 500 tonnia päivässä ja kaasun tuotanto 500 000 kuutiometriä päivässä.
13. Padot ja muut laitokset, joilla padotaan tai varastoidaan vettä pysyvästi, kun padottu tai varastoitu uusi vesimäärä tai vesimäärän lisäys on yli 10 miljoonaa kuutiometriä.
14. Putkijohdot kaasun, öljyn tai kemikaalien kuljettamiseen halkaisijan ollessa yli 800 mm ja pituuden yli 40 km.
15. Siipikarjan tai sikojen tehokasvatuslaitokset, joissa on yli:
- a) 40 000 paikkaa siipikarjalle;
- b) 2 000 paikkaa tuotantosioille (paino yli 30 kg); tai
- c) 750 paikkaa emakoille.
16. Kivilouhokset ja avokaivokset, joiden pinta-ala ylittää 25 hehtaaria, tai turvetuotanto, kun alueen pinta-ala ylittää 150 hehtaaria.
17. Maanpäällisten sähkövoimalinjojen rakentaminen, kun jännite on vähintään 220 kV ja pituus yli 15 km.
18. Maaöljyn, petrokemikaalien tai kemiallisten tuotteiden varastointilaitokset, joiden kapasiteetti on vähintään 200 000 tonnia.
19. Muu toiminta:

⁽¹⁾ 'Lentoasemalla' tarkoitetaan tässä yleissopimuksessa kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön perustamisesta vuonna 1944 tehdyn Chicagon yleissopimuksen lentoaseman määritelmän mukaista lentoasemaa (14 liite).

⁽²⁾ 'Moottoriliikennetiellä' tarkoitetaan tässä yleissopimuksessa 15 päivänä marraskuuta 1975 tehdyn kansainvälisiä päälleliikennäviä koskevan eurooppalaisen sopimuksen määritelmän mukaista tietä.

- kuitujen tai tekstiilien esikäsittely- (pesu, valkaisu, merserointi) tai värjäyslaitokset, joiden käsittelykapasiteetti ylittää 10 tonnia päivässä,
- nahanparkituslaitokset, joiden käsittelykapasiteetti ylittää 12 tonnia lopputuotteita päivässä,
 - a) teurastamot, jotka tuottavat ruhoja yli 50 tonnia päivässä,
 - b) sellaisten elintarvikkeiden käsittely ja jalostus, jotka valmistetaan:
 - i) eläinperäisistä raaka-aineista (paitsi maidosta), kun lopputuotteiden tuotantokapasiteetti on yli 75 tonnia päivässä,
 - ii) kasvipärisistä raaka-aineista, kun lopputuotteiden tuotantokapasiteetti on yli 300 tonnia päivässä (neljännesvuosittain laskettavan keskiarvon perusteella),
 - c) maidon käsittely ja jalostus, kun vastaanotettu maitomäärä on yli 200 tonnia päivässä (vuosittain laskettavan keskiarvon perusteella),
- ruhoja ja eläinperäistä jätettä hävittävät tai jälleenkäyttävät laitokset, joiden käsittelykapasiteetti ylittää 10 tonnia päivässä,
- aineiden, esineiden tai tuotteiden pintakäsittelylaitokset, erityisesti tasoitusta, painatusta, pinnoitusta, rasvanpoistoa, vedenkestokäsittelyä, liimausta, maalausta, puhdistusta tai kyllästystä suorittavat laitokset, joissa käytetään orgaanisia liuottimia, kun liuottimien kulutuskapasiteetti on yli 150 kg tunnissa tai yli 200 tonnia vuodessa,
- hiilen (kivihiilen) tai elektrografiitin tuotantolaitokset, joissa käytetään polttoa tai grafitointia.

20. Mikä tahansa toiminta, jota ei ole mainittu edellä 1—19 kappaleessa, kun ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä edellytetään yleisön osallistumista kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

21. Tämän yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen a kohdan määräystä ei sovelleta mihinkään edellä mainittuun hankkeeseen, joka toteutetaan yksinomaan tai pääasiassa uusien menetelmien tai tuotteiden tutkimusta, kehitystä ja testausta varten ja joka kestää enintään kaksi vuotta, ellei ole todennäköistä, että hankkeella on merkittäviä haitallisia vaikutuksia ympäristöön tai terveyteen.

22. Tämän yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen a kohtaa sovelletaan toiminnan muutoksiin tai laajennuksiin, kun tällainen muutos tai laajennus sellaisenaan täyttää tässä liitteessä määritetyt perusteet/kynnysarvot. Mihin tahansa muuhun toiminnan muutokseen tai laajennukseen sovelletaan 6 artiklan 1 kappaleen b kohtaa.

II LIITE

VÄLIMIESMENETTELY

1. Jos riita saatetaan tämän yleissopimuksen 16 artiklan 2 kappaleen mukaisesti välimiesmenettelyyn, riidan osapuoli tai osapuolet ilmoittavat sihteeristölle välimiesmenettelyn kohteena olevan asian ja mainitsevat erityisesti ne tämän yleissopimuksen artikkelit, joiden tulkinnasta tai soveltamisesta on kyse. Sihteeristö toimittaa vastaanottamansa tiedot kaikille tämän yleissopimuksen sopimuspuolille.
2. Välimiesoikeudessa on kolme jäsentä. Sekä kantajaosapuoli tai -osapuolet että riidan toinen osapuoli tai osapuolet nimittävät välimiehen, ja nämä kaksi nimitettyä välimiestä nimittävät yhteisestä sopimuksesta kolmannen välimiehen, joka toimii välimiesoikeuden puheenjohtajana. Puheenjohtaja ei saa olla riidan osapuolen kansalainen, hänen tavanomainen asuinpaikkansa ei saa sijaita riidan osapuolen alueella, hän ei saa olla riidan osapuolen palveluksessa, eikä hän ole saanut käsitellä riitaa missään muussa ominaisuudessa.
3. Jos välimiesoikeuden puheenjohtajaa ei ole nimitetty kahden kuukauden kuluessa toisen välimiehen nimittämisestä, Euroopan talouskomission pääsihteeri nimittää puheenjohtajan kumman tahansa riidan osapuolen pyynnöstä uuden kahden kuukauden määräajan kuluessa.
4. Jos yksi riidan osapuolista ei nimitä välimiestä kahden kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta, toinen osapuoli voi ilmoittaa tästä Euroopan talouskomission pääsihteerille, joka nimittää välimiesoikeuden puheenjohtajan kahden kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Nimityksen jälkeen välimiesoikeuden puheenjohtaja pyytää sitä riidan osapuolta, joka ei ole nimittänyt välimiestä, nimittämään välimiehen kahden kuukauden kuluessa. Jos tämä osapuoli ei nimitä välimiestä kyseisen ajanjakson kuluessa, puheenjohtaja ilmoittaa tästä Euroopan talouskomission pääsihteerille, joka nimittää välimiehen uuden kahden kuukauden määräajan kuluessa.
5. Välimiesoikeus tekee päätöksensä kansainvälisen oikeuden ja tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti.
6. Tämän liitteen määräysten mukaisesti muodostetut välimiesoikeudet vahvistavat oman työjärjestyksensä.
7. Välimiesoikeus tekee päätöksensä sekä menettelyn että sisällön osalta jäsentensä ääntenenemmistöllä.
8. Välimiesoikeus voi ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin tosiasioiden selvittämiseksi.
9. Riidan osapuolet helpottavat välimiesoikeuden työtä ja niiden on erityisesti, kaikin käytettävissään olevin keinoin:
 - a) toimitettava sille kaikki asiaan liittyvät asiakirjat, välineet ja tiedot;
 - b) annettava sille tarvittaessa mahdollisuus kutsua todistajia tai asiantuntijoita kuultavaksi.
10. Riidan osapuolten ja välimiesten on pidettävä salassa välimiesmenettelyn aikana saamansa luottamukselliset tiedot.
11. Välimiesoikeus voi riidan osapuolen pyynnöstä suositella väliaikaisia turvaamistoimenpiteitä.
12. Jos yksi riidan osapuolista ei saavu välimiesoikeuteen tai jos se ei kykene puolustamaan asiaansa, toinen osapuoli voi pyytää oikeutta jatkamaan menettelyä ja tekemään lopullisen päätöksensä. Osapuolen poissaolo tai kyvyttömyys puolustaa asiaansa ei estä asian käsittelyä.
13. Välimiesoikeus voi kuulla suoraan riidan aiheesta aiheutuvia vastavaatimuksia ja tehdä niistä päätöksen.

14. Jollei välimiestuomioistuin asian erityisolosuhteista johtuen toisin määrää, riidan osapuolet vastaavat yhtä suurin osuuksin välimiesoikeuden kustannuksista välimiesten palkkiot mukaan lukien. Välimiesoikeus pitää kirjaa kaikista kuluistaan ja antaa niistä osapuolille lopullisen laskelman.

15. Tämän yleissopimuksen sopimuspuoli, jonka oikeudelliseen etuun riidan aihe liittyy ja johon asiaa koskeva päätös saattaa vaikuttaa, voi esiintyä käsittelyssä väliintulijana välimiesoikeuden luvalla.

16. Välimiesoikeus antaa tuomionsa viimeistään viiden kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona välimiesoikeus on muodostettu, ellei välimiesoikeus pidä aikarajan pidentämistä enintään viidellä kuukaudella välttämättömänä.

17. Välimiesoikeuden tuomioon liitetään tuomion perustelut. Tuomio on lopullinen ja sitoo kaikkia riidan osapuolia. Välimiesoikeus toimittaa tuomion riidan osapuolille ja sihteeristölle.

Sihteeristö toimittaa vastaanottamansa tiedot kaikille tämän yleissopimuksen sopimuspuolille.

18. Kumpi tahansa riidan osapuolista voi saattaa tuomion tulkinnasta tai toimeenpanosta osapuolten välille syntyvän mahdollisen riidan tuomion antaneen välimiesoikeuden käsiteltäväksi tai, jos asiaa ei voida saattaa tämän välimiesoikeuden käsiteltäväksi, muun tähän tarkoitukseen ensimmäisen välimiesoikeuden tavoin muodostetun välimiesoikeuden käsittelyyn.
